

Participatiewet in balans

*Inbreng van de VGN op internetconsultatie Wijziging van de Participatiewet,
28 juni 2023*

Aanleiding

Vanuit de visie van de VGN op de gehandicaptenzorg streven wij ernaar dat alle mensen met een beperking in 2030 betekenisvolle activiteiten en/of werk hebben midden in de maatschappij. Wij onderschrijven van harte het idee dat mensen met een beperking, net als andere burgers, van betekenis willen zijn en willen meedoen in de samenleving. Het is van cruciaal belang dat alle mensen, ongeacht of ze een beperking hebben, de kans krijgen zich te ontwikkelen en naar vermogen deel te nemen aan de samenleving, ook als betaald werk nog een stap te ver is. Dit vereist ondersteuning en maatwerk ('wat heb jij nodig om mee te kunnen doen?'), waarin ontplooiing van individuele mogelijkheden het uitgangspunt is.

Het bredere perspectief op participatie uit dit wetsvoorstel is een goede stap op deze weg. Positief is ook dat gemeenten expliciet wordt gewezen op het betrekken van cliënten bij het ontwikkelen van hun beleid. Het effect van de voorgestelde maatregelen voor mensen met een beperking hangt wel sterk af van de manier waarop deze maatregelen worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Het is essentieel dat de balans tussen de ondersteuning, belastbaarheid en verplichtingen van mensen met een beperking in evenwicht is. Daarom vragen we nu aandacht voor drie punten:

1. Zonder ondersteuning geen participatieverplichting
2. Integrale ondersteuning als uitgangspunt
3. Kansen voor iedereen.

Zonder ondersteuning geen participatieverplichting

In dit wetsvoorstel wordt gesproken over een generieke participatieverplichting. Als betaald werk (nog) niet haalbaar is, wordt verwacht dat bijstandsgerechtigden in de maatschappij participeren. Op deze manier leveren ze een bijdrage aan de samenleving en vergroten ze hun vaardigheden op de arbeidsmarkt. Echter, mensen met een beperking worden vaak overschat en overschatten ook vaak zelf hun mogelijkheden. Om de participatie in de samenleving stapsgewijs te vergroten en te voorkomen dat nieuwe faalervaringen ontstaan, is goede begeleiding en ondersteuning een essentiële voorwaarde.

De VGN dringt er daarom op aan expliciet in dit wetsvoorstel op te nemen dat burgers met een beperking recht hebben op passende ondersteuning bij het versterken van hun maatschappelijke participatie, inclusief de tussenstappen die nodig zijn om hun participatiemogelijkheden te versterken. Deze ondersteuning moet aansluiten bij de mogelijkheden en ontwikkeltempo van de burger met een beperking en mag niet op voorhand worden beperkt door maximale tijdtermijnen. Bovendien is het belangrijk om periodiek de voortgang van het traject te evalueren en bij te stellen. Indien deze ondersteuning ontbreekt, mogen gemeenten niet het recht hebben op een

participatieverplichting op te leggen.

Integrale ondersteuning als uitgangspunt

Voor een effectief ondersteuningstraject voor burgers met een beperking is het vaak nodig om instrumenten uit verschillende wetten gelijktijdig of aansluitend in te kunnen zetten. Het belangrijk dat ondersteuning die wordt geboden vanuit de Wmo, Wlz, onderwijs en Jeugdwet in het kader van Simpel Switchen, naadloos aansluit bij de hernieuwde Participatiewet. Dit geeft de gemeente de mogelijkheid om integraal de participatie vanuit meerdere domeinen aan te sturen.

De VGN dringt erop aan dat expliciet in de wet moet worden aangegeven dat een integrale, domeinoverstijgende aanpak het vertrekpunt is voor de ondersteuning van burgers met een beperking. Dit maakt een drempelloze overgang tussen speciaal onderwijs, dagbesteding vanuit de Wmo en Wlz naar ondersteuning vanuit de Participatiewet mogelijk.

Kansen voor iedereen, ook voor burgers zonder arbeidsvermogen

Met deze wet krijgen gemeenten de mogelijkheid om burgers die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, te ontheffen van hun re-integratieverplichtingen. Echter, participatie kan leiden tot verbetering van welzijn, zonder dat daar direct een economische waarde tegenover staat. Bijvoorbeeld, iemand met een licht verstandelijke beperking kan aandacht geven aan ouderen in een ouderencentrum. Hoewel dit geen directe economische waarde oplevert, ervaren beide partijen een betekenisvolle relatie die positief bijdraagt aan de kwaliteit van leven.

In het wetsvoorstel wordt aangegeven dat het belangrijk is dat gemeenten periodiek contact hebben met deze burgers om vast te stellen of situatie is gewijzigd en/of behoefte hebben aan ondersteuning. Deze mogelijkheid is algemeen en vrijblijvend in de memorie van toelichting geformuleerd. De VGN dringt erop aan om ook voor deze groep burgers het recht op ondersteuning expliciet in de wet op te nemen.

De VGN vindt de wetswijzigingen in spoor 1 een goede eerste stap. Wij kijken uit naar de vervolgstappen in spoor 2 en spoor 3, waarin ook structurele oplossingen een plek krijgen. Graag dragen wij, met onze aanwezige kennis en expertise, bij aan de uitwerking van deze nieuwe maatregelen.

Tot zover onze inbreng op deze internetconsultatie. Wij zijn uiteraard bereid bovenstaande punten toe te lichten.

Aart Bertijn
Senior beleidsmedewerker VGN